

Hans Majestæt Kongens tale til 62de ordentlige Storting ved dets aapning.

Hr. præsident, mine herrer repræsentanter.

Jeg hilser folkets repræsentanter velkommen til deres ansvarsfulde gjerning og ønsker Stortinget lykke til at løse de mange og vigtige opgaver, som foreligger, til gavn for fædrelandet.

Rikets forhold til fremmede magter er venskabelig.

I januar 1912 har der fundet forhandlinger sted i Kristiania mellem norske, russiske og svenske delegerte angaaende Spitsbergen. Der undertegnedes en slutningsprotokol med ændret utkast til overenskomst om Spitsbergen og utkast til avtale om endel okkupationer av grundstykker sammesteds. Disse utkast er forelagt de interesserte magter. Den nye konferanse, som slutningsprotokollen bebuder, har hittil ikke kunnet avholdes.

Mellem Norge og Nederlandene er der den 20de mai 1912 avsluttet en handels- og sjøfartstraktat, som forrige aar blev forelagt Stortinget, men da ikke behandlet.

Ved kgl. resolution av 18de december 1912 blev der utfærdiget nye almindelige nøytralitetsbestemmelser for Norge, hvilke i alt væsentlig stemmer overens med bestemmelser, som den 20de s. m. blev utfærdiget i Danmark og Sverige.

Den kommission, som blev nedsat ved kgl. resolution av 29de juni 1911 for at anstille undersøkelser om Norges sjøgrænse ved Finmarken, har i februar 1912 avgitt sin indstilling.

Det forløpne aar har været gunstig for landets næringsveie.

Jordbruket har i 1912 gitt et særdeles godt utbytte. Avlingerne av saavel høi som korn og rotfrugter var gjennemgaaende større end almindelig, og kvaliteten var i det store og hele god. Frugthøsten gav derimot et mindre godt utbytte. For fædriftens vedkommende kan aaret betegnes som middels.

Skogbruket har hatt et meget godt aar. Tømmerpriserne steg i løpet av aarets sidste halvdel saa høit, at de neppe nogengang tidligere har været saa høie.

Fiskerierne gav et meget godt utbytte. Skipsfarten har arbeidet under særdeles

gode vilkaar. Handelen og industrien har hat gunstige konjunkturer. Omsætningen har været stigende. Arbeidsledighet har ikke fundet sted i nogen større utstrækning.

Statsregnskapet for forrige budgettermin viser et betydelig overskud som følge av stigning i de ordinære statsindtægter.

Budgettet for næste termin er øpgjort uten nye skatter.

Den som privatbane anlagte jernbane fra Grimstad til Rise station paa Arendal—Aamlibanen er overtat av staten og drives som en del av Arendal—Aamlibanen. Den nye ordning av statsjernbanernes administration er under gjennomførelse.

Med forbehold av Stortingets samtykke er der avsluttet kontrakt om istandbringelse av en station for traadløs telegrafforbindelse mellem Norge og Amerika. Forslag om den hertil fornødne bevilgning vil bli Stortinget forelagt.

Den kommission, som er nedsat til utredning av spørsmålet om nyttiggjørelse av statens vandkraft, har under 29de mai 1912 avgitt indstilling angaaende utnyttelse av Norefaldene. Saken er under videre bearbeidelse, og forslag vil antagelig kunne fremsættes for dette Storting.

I den utstrækning, hvori det hittil har kunnet ske, er forføininger truffet til anvendelse av de av forrige Storting givne ekstraordinære bevilgninger til forsvarsvæsenet, specielt til nybygning for marinen. De to pansrede kystforsvarsskibe og den bevilgede nye undervandsbaat er bestilt.

Gjennomførelse av den nye lov om det offentlige lægevæsen, som blev vedtat av sidste Storting, foreslaaes iaar paabegyndt med oprettelse av nogen av de mest paakrævede nye lægestillinger.

Paa det budgetforslag, som forelægges dette Storting, har der kunnet opføres økede bevilgninger til flere vigtige statsinstitutioner og nyttige formaal. Av det paaregnelige overskud for indeværende regnskapstermin foreslaaes desuten en del bevilgninger i særlige øiemed.

Bevilgningerne til medicinalvæsenet er foreslaat betydelig forhøiet. Der foreslaaes økede bevilgninger til foranstaltningerne mot tuberkulosen, deriblandt bevilgning til fortsættelse av byggearbeidet paa de to sanatorier i Setersdalen og Saltdalen, og paa skrofulosehospitalet i Vadsø. Det er hensigten, at disse arbeider mest mulig paaskyndes. Endvidere foreslaaes bevilgninger til fortsættelse av byggearbeidet paa Rikshospitalets øienklinik og paa den nye kvindeklinik i Kristiania. Til paabegyndelse av et medicinsk seruminstitut og statslaboratorium er der likeledes foreslaat bevilgning.

Der er opført større bevilgninger til forøkelse av jernbanernes driftsmateriel. Av det beløp, som foreslaaes anvendt til jernbanebygning, har kr. 500 000,00 kunnet gives plads paa det ordinære budget.

Bevilgningerne til hær og flaae er forøket. Forslag er fremsat om oprettelse av militær flyveskole til forberedelse av flyvevæsenets faste optagelse i forsvaret.

En række av vigtige lovforslag vil bli forelagt Stortinget til behandling. Forslaget til ny civilprocesordning vil paany bli fremsat, idet det nu er omarbeidet paa grundlag av den forsterkede justiskomités arbeide. Likeledes vil bli fremsat paany forslag til lov om arbeidstvister, til forandring i bygningsloven for Kristiania, til lov om forsorg for barn og de dermed sammenhængende ændringer i lovgivningen om barn, som er født utenfor

egteskap, og om forældre og egtebarn. Endvidere fremsættes forslag til ny lov om inkasso-, auktions-, retshjælps- og oplysningsvirksomhet, til ny lov om haandverksnæring og til lov om farvning av utenlandsk frø. Forslag til ny lov om vogtepligt og gjerdehold, til forandringer i utskiftningsloven, til ny lov om Norges landbrukshøiskole og til forandringer i lov om avhændelse av statens jord i Finmarken, er under arbeide.

Kommissionen til behandling av en invaliditets- og alderdomsforsikring har avgitt sin innstilling.

Jeg ber Gud velsigne Stortingets gjerning og erklærer herved Norges 62de ordentlige Stortings forhandlinger aapnet.

Git paa Kristiania Slot 21de januar 1913.

Haakon.

Jens Bratlie.

Hesselberg.

Hans Majestæt Kongens beretning til Stortinget om rikets tilstand og bestyrelse i den tid, som er forløpet, siden forrige beretning blev avgitt.

Vi Haakon, Norges Konge,

gjør vitterlig:

Overensstemmende med rikets grundlov skal Hans Majestæt herved meddele det nu forsamlede Storting beretning om rikets tilstand og bestyrelse i aaret 1912.

Det fremsatte forslag til fastsættelse av Utenriksdepartementets organisation er bifaldt av sidste Storting og departementets endelige organisation har derefter fundet sted.

I henhold til beslutning av samme Storting er der nedsat en kongelig kommission til utredning av visse spørsmål vedrørende vor utenrikske repræsentation.

Italien har i aarets løp latt akkreditere særskilt gesandt i Kristiania.

Artium er i 1912 fuldendt av 625 kandidater.

Der er utfærdiget en kongelig anordning om en ny konfirmationsordning, som blir at indføre i de sogn, hvor dette vedtages paa menighetsmøte.

Restaurationsarbeidet i Trondhjems domkirke har væsentlig omfattet langskibets klerestorietage. Der er meddelt approbation paa et av professor O. Nordhagen utarbejdet utkast til gjenreisning av kirkens vestfront.

Oplysningsvæsenets Fond og de øvrige kirkelige fond er i stadig fremgang.

Siden forrige beretning er git stadfæstelse paa 78 offentlige stiftelser eller legater med en samlet kapital av kr. 3 347 226,04.

Antallet av de for Høiesteret henstaaende upaadømte saker, som ved begyndelsen av 1ste session 1912 var 628, nemlig 26 kriminelle og 602 civile, utgjorde ved utgangen av aaret 1912 719, nemlig 23 kriminelle og 696 civile saker.

Utgifterne ved undersøkelser av lovovertrædelser m. v., som i budgetterminen 1910—11 utgjorde ca. kr. 970 000,00, har i budgetterminen 1911—12 andraget til ca. kr. 990 000,00.

Det daglige middeltal av fanger i landsfængslerne har i budgetterminen 1911—12 været 467 mot 484 i forrige budgettermin. Ved utgangen av budgetaaret var antallet 425, derav 385 mænd og 40 kvinder.

Sundhetstilstanden synes i aaret 1912 at ha været nogenlunde tilfredsstillende. Av vigtigere epidemiske sygdomme viser tyfoidfeber nogen og den akute poliomyelit betydelig tilbakegang, mens den epidemiske cerebrospinalmeningit derimot i det sidste aar er optraadt epidemisk i enkelte landsdele, med betydelig dødelighet. For skarlagensfebers, mæslingers og difteris (croup) vedkommende er der nogen forskjell paa byer og landdistrikt, idet den førstnævnte

sygdom er gaat noget tilbake i byerne, men er tiltat en del i landdistriktet, mens det omvendte er tilfældet for de to andre sygdomme.

Dødelighetsforholdet for hele riket synes efter de foreløbige oplysninger, som har kunnet erholdes derom fra det Statistiske Centralbyrå, at stille sig vel saa gunstig som for de 3 nærmest foregaaende aar.

Fiskerierne gav i 1912 i det hele tat et meget godt utbytte saavel i mængde som værdi.

Torskefiskerierne har tilsammen git 99,2 mill. stkr. torsk, et større utbytte end nogensinde tidligere. Bedst var fisket i Finmarken, hvor alene vaar- eller loddefisket gav 36,7 mill. stkr. Skjønt priserne i Finmarken blev trykket betydelig ned ved det store mængdeutbytte, var dog fiskernes fortjeneste gjennemgaaende god. I de sydligere distrikter staar fortjenesten i regelen i forhold til utbytets mængde; i Lofotens opsynsdistrikt var det opfiskede kvantum forholdsvis litet (15,1 mill. stkr.).

Vaarsildfisket gav et utbytte av 613 250 maal mot 674 000 i 1911 og gjennemsnitlig 537 800 i aarene 1907—1910. Priserne var gjennemgaaende lave, men dog noget høiere end foregaaende aar, saa det samlede pengeutbytte antages at ville bli omtrent det samme som i 1911.

Fetsildfisket begyndte godt, men avtok sterkt i slutten av august og i september uten senere at vise tegn til bedring. Det samlede utbytte vil komme til at staa tilbake for de tre foregaaende aar.

Utførselen av tørfisk og klipfisk var adskillig større end i 1911, mens utførselen av saltet sild var noget mindre.

Den samlede handelsomsætning med utlandet utgjorde i 1911 — bortset fra den over Ofotbanen transiterende jernmalm — for indførselen 473 millioner kroner og

for utførselen 303 millioner kroner, begge dele mere end i 1910 og mere end i noget tidligere aar. I 1912 er baade indførselen og utførselen yderligere steget.

Trælasteksporten er i mængde noget mindre end i 1911, og priserne har holdt sig omtrent uforandret siden slutten av foregaaende aar. Dens samlede værdi i aarets første ti maaneder er 5,2 mill. kr. mindre end i tilsvarende tidsrum i 1911.

Utførselen av træmasse er steget, og priserne har gjennemgaaende været litt høiere end i 1911. For cellulosens vedkommende er der ogsaa stigning, saavel med hensyn til mængde som værdi.

Træmasse- og cellulosefabrikkerne har arbeidet under gunstigere forhold end de to foregaaende aar; de forhøiede salgspriser har dog været ledsaget av betydelig stigning i produktionsomkostningerne, væsentlig paa grund av fordyret raamateriale.

Industrien har forøvrig i det store og hele arbeidet under gunstige konjunkturer, og arbeidsledigheten har været usedvanlig liten.

Der har imidlertid indtruffet adskillige arbeidskonflikter, og det ved disse voldte tap av arbeidsdage har været større end i noget tidligere aar, bortset fra de usedvanlig omfattende konflikter sommeren 1911.

Rikets handelsflaate er atter i 1912 betydelig forøket.

Seilskibsflaaten er rigtignok gaat tilbake med 59 skibe og 29 492 ton, men dampskibsflaaten er forøket med 144 skibe og 162 987 ton foruten 25 motorfartøier paa 846 ton, hvorved den samlede flaate opviser en netto forøkelse med 110 skibe og 134 341 brutto registerton. Efter mottagelsen av denne tilvekst bestaar den norske handelsflaate av registrerede fartøier av 2 043 dampskibe paa 1 749 979 ton, 1 106 seilskibe paa 685 357 ton og 155 motorfartøier paa 7 522 ton eller ialt 3 304 skibe paa 2 487 858 brutto registerton.

I 1912 har fraktkonjunkturerne i flere av aarets maaneder været særdeles gode, og om de end i slutningen av aaret er gaat noget tilbake, maa de fremdeles betragtes som tilfredsstillende.

Indskuddene i landets sparebanker og private aktiebanker, som i 1911 økedes med 64,1 mill. kr., har ogsaa i 1912 været i stigning. Norges Banks diskonto var 5 pct. indtil 23de mars, efter den tid $5\frac{1}{2}$ pct.

Utvandringen, som i 1910 utgjorde 18 912 og i 1911: 12 477, har i 1912 været i fortsat nedgang og har antagelig utgjort ca. 9 200.

Norges hjemmehørende folkemængde, som ved folketællingen 1ste december 1910 beløp sig til 2 388 000, beregnes ved utgangen av september 1912 at være steget til 2 428 500.

Landbruket har i 1912 git et særdeles godt utbytte. Avlingerne av saavel høi som korn og rotfrugter var gjennomgaaende adskillig større end almindelig, og kvaliteten var i det store og hele god. Frugthøsten gav derimot et mindre godt utbytte. For fædriftens vedkommende kan aaret betegnes som middels.

Skogbruket har hat et meget godt aar. Tømmerpriserne, som allerede ved aarets begyndelse var meget tilfredsstillende, steg i løpet av aarets sidste halvdel saa høit, at skogeierne neppe nogen gang tidligere har faat sine produkter saa godt betalt.

For skogens gjenvekst er det av stor betydning, at furuen over store dele av landet efter flere aars frøfattigdom nu bærer rikt med kongler.

Som følge av de høie skibsfrakter importerte træmassefabrikkerne mindre granvirke fra Finland og Rusland end foregaaende aar.

Sundhetstilstanden blandt rikets husdyr har været god. Vår husdyrbestand har ogsaa i det forløpne aar været forskaanet

for den ellers i Europa optrædende smittomme mund- og klovsyke.

Kvægtuberkulosens bekjæmpelse er fremdeles omfattet med en interesse, som synes at være stigende. Opførelsen av det nye veterinærlaboratorium og seruminstitutet er paabegyndt paa den indkjøpte tomt Ullevoldsveien 68 efter den for Stortinget fremlagte plan.

Antallet av autoriserte dyrlæger var ved aarets utgang 243. Tilgangen til veterinærstudiet er dog fremdeles avtagende.

Arbeidsdriften ved de av Stortinget bevilgede jernbaneanlæg samt vei- og vandbygningsarbeider er foregaaet i det væsentlige overensstemmende med den for samme lagte plan og i det omfang, som de givne bevilgninger har tillatt. Dog er arbeidet ved jernbaneanleggene sat noget tilbake paa grund av den i det forløpne aar sted fundne arbeidsnedlæggelse.

Den som privatbane anlagte jernbane fra Grimstad til Rise station paa Arendal—Aamli-banen er overtat av staten og drives som en del av Arendal—Aamlibanen.

Der er meddelt tilladelse for Akers kommune til at anlegge og drive en jernbane fra Kristiania bygrænse ved Bogstadveien til Smedstadbakken i Aker og for Aktieselskapet Holmenkolbanen til at anlegge og drive en jernbane fra Majorstuen station til den regulerte Sørkedalsvei i Aker samt for Aktieselskapet Tryvandsbanen til at anlegge og drive en jernbane fra Holmenkollen til Tryvandshøiden i Aker.

De baner, som er aapnet for drift, utgjør pr. 30te juni 1912 i længde 3 085,2 km. Herav er 2 631,0 km. statsbaner og 454,2 km. privatbaner.

Indtægterne av statsbanernes drift viser fremdeles sterk stigning. Samtidig med indtægterne har ogsaa utgifterne vokset som følge av saavel stigende priser paa driftsmidler som større krav til banerne. Det har ogsaa iaar været nødvendig at søke bevilgninger til ekstraordinære forføininger i større utstrækning, deriblandt til rullende materiel.

Den nye ordning av statsbanernes administration er under gjennomførelse.

Post- og telegrafvæsenets inntægter viser fremdeles rask stigning. Utgifterne for den private, statsunderstøttede dampskibsfart er steget sterkt, likesom utgifterne for anden damskibsfart, saa det vistnok vil vise sig nødvendig for mange ruters vedkommende at gaa til høiere statsbidrag.

Forsikringssummerne i Norges Brandkasse utgjorde ved begyndelsen av 1912:

for kjøpstad-avdelingen 1097477 million. kr.
» land-avdelingen . . 517298 » »

Tilsammen . . 1614775 million. kr.

Denne forsikringssum er i aarets løp efter et foreløbig opgjør steget med omkring 33 millioner i kjøpstad-avdelingen og med 23 millioner i land-avdelingen og antages den 1ste januar 1913 at udgjøre 1670 millioner kroner.

Efter de hittil kjendte brandskader har kjøpstad-avdelingen i 1912 et overskud av 1650000 kroner, som tillagt overskuddene fra 1905—1911 gir et reservefond ved utgangen av 1912 av omkring 10250000 kroner.

Land-avdelingen har i 1912 et underskud av ca. 98000 kroner, saaledes at denne avdeling ved utgangen av 1912 hadde en samlet underbalanse av omkring 700000 kroner.

Rikets toldintrader, som for budgetterminen 1911—12 var anslaat til kr. 49 400 000,00, har for samme termin efter fradrag for utbetalt toldgodtgjørelse i henhold til tariffens § 12 utgjort kr. 53 627 175,67.

Brændevinsavgiften var for budgetterminen 1911—12 opført med kr. 1 500 000,00. Avgiften av det i samme termin til ejernes raadighet utleverte almindelige brændevin med tillæg av avgift av utlevert gjærbrændevin, men med fradrag av avgiftsgodtgjørelse for utført brændevin og brændevin bestemt til teknisk eller videnskabelig bruk m. v. har utgjort kr. 2 389 926,86.

Maltavgiften, som for budgetterminen

1911—12 var anslaat til kr. 3 000 000,00, har for samme termin utgjort kr. 3 342 496,52 efter fradrag av avgiftsgodtgjørelse for det i terminen utførte øl.

Avgiften av ætylætertilvirkningen, som for budgetterminen 1911—12 var anslaat til kr. 50 000,00, har for samme termin utgjort kr. 59 150,00 efter fradrag av avgiftsgodtgjørelse for ætylæter, anvendt til teknisk eller videnskabelig bruk.

Avgiften av den indenlandske tobaksdyrkning, som for budgetterminen 1911—12 var anslaat til kr. 20 000,00, har for samme termin utgjort kr. 31 887,56 efter fradrag av eftergivne avgiftsbeløp.

Kongsberg sølvverk har i budgetterminen 1911—12 git en produktion av ca. 8 264 kg. fint sølv, hvorav ca. 7 035 kg. er barresølv av aarets produktion og resten ca. 1 229 kg. sølvindholdet av en del ældre kisslig.

Ved myntindretningen paa Kongsberg er, siden sidste indberetning blev avgit, for statskassens regning utmyntet ialt kr. 895 600,00, fordelt med kr. 300 000,00 i 2-kroner, kr. 140 000,00 i 1-kroner, kr. 100 000,00 i 50-ører, kr. 50 000,00 i 25-ører, kr. 235 000,00 i 10-ører, kr. 26 000,00 i 5-ører, kr. 16 100,00 i 2-ører og kr. 28 500,00 i 1-ører.

Rikets statsgjæld, der ved utgangen av budgetaaret 1910—11 utgjorde kr. 367 652 820,17, er i budgetterminen formindsket ved avbetalinger med kr. 4 847 257,02.

Statsgjælden utgjorde saaledes ved utgangen av budgetterminen 1911—1912 kr. 362 805 563,15.

Statsregnskapet, der for budgetterminen 1910—11 var opgjort med en slutningsbeholdning av kr. 46 868 000,00, er for terminen 1911—12 avsluttet med en beholdning av kr. 49 708 000,00.

Statskassens aktiver, som ved utgangen av aaret 1911 beløp sig til kr. 103 648 400,00, utgjorde ved utgangen av 1912 kr. 107 562 500,00. Hertil kommer statens reservefond, stort kr. 40 000 000,00.

I aaret 1912 er av Hypotekbanken indtil utgangen av november utbetalt pantelaan til samlet beløp kr. 3 203 800,00. Banken har i samme aar ikke utfærdiget nogen obligationsserie.

Arbeiderbruk- og Boligbanken har i 1912 indtil utgangen av november utbetalt tilsammen kr. 4 287 200,00. Nogen obligationsserie er i samme aar ikke utstedt av banken.

Hærens øvelser har været fremmet overensstemmende med de givne bevilgninger. Der har i 1912 været avholdt større felttjenestøvelser i trakten mellem Hamar og Elverum, hvori deltok ca. 25000 mand.

Hærens fabrikker og verksteder har været i vanlig drift.

Den geografiske opmaaling har utført følgende arbeider:

Triangulering har fundet sted søndenfelds væsentlig i Smaalenene, Hedemarken, Kristians, Stavanger og S. Bergenhus amter og i det nordlige Norge i Tromsø og Finmarkens amter. En basis er maalt paa Radøen ved Bergen. Præcisionsnivellement er utført langs Bergensbanen og Hemsedal. Maaling har fundet sted i 1 : 25000 i Smaalenene og Buskerud amter, i 1 : 50 000 i Buskerud, Kristians, Nordland, Tromsø og Finmarkens amter. Revision i marken av landkartverket er utført i Jarlsberg og Larvik, Hedemarken, Buskerud, S. Bergenhus, N. Trondhjem og Tromsø amter. Hydrografering er utført i Kristianiafjorden, Salten, Vesteraalen, Tromsø og Finmarken. Revision av sjøkartene paa Vestlandet er fortsat paa strækningen Jæderen til Haugesund. Maaling av kystkonturer er fortsat i Stavanger og Tromsødistriktet.

Av kart er utgit:

3 blade av det topografiske kartverk.

2 sjøkart i 1 : 50 000.

1 sjøkart over dele av Spitsbergen (forskjellige maalestokke.)

1ste hefte av «Geodætiske arbeider»: Præcisions- og signalnivellementer, er utkommet.

«Efterretninger for sjøfarende» har været utgit i maanedlige hefter.

Opmaalingens nye organisation, fastsat ved kongelig resolution av 1ste september 1911, traadte i kraft 1ste juli 1912.

Togter og øvelser har været utført overensstemmende med de givne bevilgninger.

Fra 27de Januar til 28de mai var kommandofartøiet Heimdal utsendt til opsyn med trawlere med videre under fisket i Finmarken; fra 31te juli til 28de september var transportskipet Farm utrustet som hjelpeskib under makrelfisket i Nordsjøen.

Kadetskibet Frithjof anløp under sommerens øvelser Amsterdam, Ferrol, Bordeaux og Plymouth.

Alle øvrige togter og øvelser har været avholdt indenfor rikets grænser.

Nye fyr er tændt paa Kvasheim paa Jæderen, Finvær i Froan, Søndre Trondhjems amt, Ytterholmen ved Dønna, Helgeland, og Lilleø i Gaukvær, Vesteraalen. Flere fyr er derhos blit forsterket, endel lysboier er utlagt og et stort antal nye fyr lamper opsat paa forskjellige steder langs kysten. Merker og fæstigheter er anbragt paa mange nye steder særlig i fiskeridistrikterne.

Revisionsdepartementets virksomhet er siden forrige beretning foregaat uforandret og paa tilfredsstillende maate og foranlediger ingen særlig meddelelse.

Git paa Kristiania slot den 7de januar 1913.

Under Vor haand og rikets segl.

Haakon.

(L. S.)

Jens Bratlie.

Hesselberg.